

МЕТАФОРИЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В РОСІЇ У НІМЕЦЬКОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглянуто метафоричне оформлення дискурсу економічної кризи в Росії у 2014–2015 роках. Оскільки економічний дискурс є важливим фактором впливу на економічну ідеологію та на її функціонування, дослідження його інструментів, одним з яких є метафора, має велике значення для розуміння економічних процесів. На основі німецькомовної преси розкрито основні метафоричні моделі, що зображають процеси економічної кризи та пов'язані з ними політичні умови, простежено концептуалізацію важливих економічних явищ. Визначено роль онтологічних, орієнтаційних та структурних метафор, а також проаналізовано можливості комбінування різних метафор для утворення складніших метафоричних моделей. Крім того, досліджено вплив політичних факторів на метафоризацію дискурсу та механізми відображення особливих політичних умов у метафорах економічного дискурсу.

Ключові слова: когнітивна теорія метафори; сфера-джерело; сфера-ціль; перенесення; дискурс; економічна криза.

Когнітивна перспектива досліджень розкрила велику роль мови у структуруванні як індивідуального, так і масового мислення. Тому аналіз дискурсу як взаємодії мови та позамовних явищ, а також метафори як одного з найважливіших інструментів його творення є одним з наріжних завдань сучасної лінгвістики.

Численні дослідження показали, що метафора є універсальним засобом зображення дійсності у більшості дискурсів – від літературного до наукового. Широко є вживання метафори і в економічному дискурсі. Економічний дискурс, поряд із політичним, відіграє визначальну роль не тільки у формуванні економічної ідеології, але й у функціонуванні самої економіки. З огляду на це, розуміння процесів творення економічного дискурсу є вітальними для розуміння економічних та пов'язаних з ними політичних процесів. Вивчення метафори є одним із важливих аспектів пізнання дискурсу, адже за посередництва метафори можна робити висновки про притаманні дискурсу ідеї, переконання та навіть ідеології.

Саме тому проблемі вживання метафори в економічному дискурсі присвячено багато наукових праць. Останні здобутки в дослідженні цієї проблеми знаходимо, зокрема, в антології «Метафори та вітряки: Фігуративне мовлення в бізнесі та економіці» [10]. Фундаментальною працею про метафори в економічному дискурсі є також дисертація М. С. Монсальвеса [12]. Вживання метафор в англійськомовній пресі у тематизації фінансової кризи детально описує Майкл Вайт [8]; [9]. Френк Бьорс приділяє особливу увагу метафоричним моделям, притаманним економічному дискурсу [1], а компаративний погляд на метафори в фінансовій звітності пропонує Дж. Чертеріс-Блек [2].

Як бачимо, в основному увага приділяється метафоричності економічного дискурсу загалом. Проте він є надзвичайно широким і багатограним доменом,

тому виправдані й ті дослідження, що стосуються вузьких тем і пояснюють вживання метафор залежно від особливих економічних, політичних та інших умов.

Метою статті є розкрити особливості вживання метафор у дискурсі економічної кризи 2014–2015 в Росії. Для цього потрібно з'ясувати вплив характерних політичних обставин на метафоризацію дискурсу. Значну увагу варто приділити специфічним метафорам, притаманним та зумовленим саме цією кризою, позаяк важливим завданням дослідження є висвітлення механізмів відображення особливих політичних умов у метафорах економічного дискурсу.

Переосмислення метафори як важливого і впливового феномену, що структурує мислення і дії людини, відбулося в рамках когнітивної теорії метафорами. Так, Дж. Лакофф та М. Джонсон показують, що вся когнітивна система людини є за своєю сутністю метафорична [5, с. 3], оскільки ми переносимо знання про один концепт на бачення іншого. Метафору конституює саме це перенесення, іншими словами «розуміння одного концепту термінами іншого» [6, с. 14]: знання про сферу-джерело використовується для розуміння сфери-цілі. Свій базовий фізичний досвід мисленнєва система людини переносить на абстрактніші, менш зрозумілі явища, фіксує їх у формі метафор. Таким чином утворюються найбазовіші метафори, проте вони мають властивість утворювати складніші метафоричні моделі і втілюватися в численних метафоричних мовних виразах. За таким же принципом утворюються метафори, що описують складні й дуже абстрактні явища життя, проте вони базуються не тільки на фізичному, але й на культурному досвіді, а сфера-джерело може бути представлена не тільки конкретним, але й абстрактним концептом.

Очевидно, що економічний дискурс, будучи складним абстрактним доменом, й таким, про який часто говорять, є надзвичайно багатим на метафори.

Матеріалом для нашого дослідження стали статті онлайн-видань газет *DasHandelsblatt*, *Süddeutsche Zeitung* та *FAZ*, що стосувались економічної ситуації в Росії наприкінці 2014 – на початку 2015 років.

Особливістю саме цієї економічної кризи є той факт, що вона розвинулася не лише під впливом економічних чинників, а була значною мірою спричинена політичними факторами. Ця особливість відображається і у метафоричному оформленні дискурсу.

Незважаючи на це, широко застосовуються і метафори, що традиційно описують економічні явища.

Оскільки економіка є високо абстрактним поняттям, для її концептуалізації задіяна значна кількість онтологічних метафор – за визначенням Лакоффа та Джонсона – метафори, що структурують абстрактні поняття конкретними, відомим з безпосереднього фізичного досвіду [5, с. 31].

Поширеним видом онтологічних метафор є концептуалізація абстрактних явищ як фізичних об'єктів чи живих істот. Наприклад, фінанси зображуються як такі, що мають справжню вагу: *Auch Rosneft hatte zuvor milliardenschwere Finanzhilfen beantragt* [13]. Те саме стосується і фінансових інституцій: *Wie der Finanzmarktausschuss der Duma mitteilte, wird mit der Sberbank jedoch eines der Schwergewichte der Branche leer ausgehen* [14].

Персоніфікація наскрізь пронизує мовну форму економічного дискурсу. Так, наприклад, фінансові показники наділяються людськими здатностями: *der russische Leitindex...erholte sich etwas von den jüngsten Verlusten und stieg um rund vier Prozent* [15], а держава, аналогічна живій істоті, страждає від кризи: *Putin markiert zu Hause den starken Mann. Je mehr sein Land wirtschaftlich leidet, desto schriller wird er auftreten* [16].

Як бачимо з попереднього прикладу, органи влади, а також цілі держави, фінансові установи та інші учасники економічних процесів зображуються як живі істоти, а їхнього прикметною ознакою є здатність свідомо вдаватися до певних дій: *Was derzeit im Falle Russlands geschieht, ist eine kollektive Selbstschädigung“... es ist jetzt höchste Zeit, eine Vernunftlösung anzunehmen – etwa indem ein unabhängiges Schiedsgericht eingesetzt wird* [14]. Діяльними учасниками кризи виступають органи влади: *Russlands Parlament versucht schlimmeres zu verhindern und brachte Milliardenhilfen für die von den westlichen Sanktionen betroffenen Banken auf den Weg* [14].

Активно задіяним у процесі врегулювання економічної кризи є й Центральний Банк Росії: *Die russische Zentralbank muss erstmals seit Ausbruch der Rubel-Krise eine Bank vor der Pleite retten* [17].

Гуманізація фінансових інститутів є продуктивним засобом їх зображення: *Der russische Staat hat dieses Jahr bereits mehreren Banken unter die Arme gegriffen* [18].

Важливими учасниками дискурсу є й засоби масової інформації, і наступний приклад наглядно демонструє, що вони працюють як модератори масової думки: *Zwar versuchen Staatsmedien das Ausmaß der Krise herunterzuspielen, doch selbst einige russische Beamte wirken ratlos* [18].

Іншою продуктивною онтологічною метафорою економічного дискурсу є метафора МІСТИЛИЦА

(КОНТЕЙНЕРА). За словами М. Джонсона, вона утворюється з нашого знання про фізичне обмеження та сприйняття як власного тіла, так і навколишніх речей як контейнерів, що в нашій концептуальній системі спричиняють розуміння контейнера як базової фізичної та часової організації [4, с. 21]. За принципом контейнера організовується і бачення економічної кризи, виникає метафора ЕКОНОМІЧНА КРИЗА – ЦЕ КОНТЕЙНЕР. Країни, що переживають економічний спад, знаходяться (глибоко) в кризі: *Russland steckt tief in einer Krise* [14]. Примітно, що економічна норма, економічно стабільна ситуація теж зображується у формі контейнера, а вихід за його межі теж означає настання кризової ситуації: *Doch die Wirtschaftskrise und die Sanktionen des Westens im Ukraine-Konflikt lassen den Haushaltsfehlbetrag ausufernd* [19].

In der tiefen Wirtschaftskrise greift Russland seine eiserne Reserve an, um das ausufernde Defizit einzudämmen [19].

Для зображення грошових мас теж використовується метафоризація резервуара: *Sollte es wirtschaftlich noch stärker bergab gehen, rechnet die Regierung damit, dass sich der Topf noch schneller leert* [19]. Відповідно, нестача, витік коштів позначаються нецілісністю контейнера: *Auch der fallende Ölpreis hat ein Loch in den Haushalt des rohstoffreichen Landes gerissen* [15].

У рамках когнітивної теорії виділяють ще один вид метафори, який є результатом перенесення фізичного досвіду на абстрактний, а саме орієнтаційні метафори. Орієнтаційні метафори структурують абстрактні концепти відповідно до просторових уявлень, як, наприклад, вгорі-вниз, всередині-ззовні та ін. Теорія когнітивістики та численні емпіричні спроби виявили та довели тісний зв'язок у свідомості людини між просторовими поняттями та їхнім абстрактним забарвленням. Так, наприклад, психологічні експерименти показали, що негативні емоції асоціюються з позиціонуванням вниз, тоді як все позитивне уявляється – і, відповідно, вербалізується – вгорі [7]: *Nach Jahren des steilen Aufstiegs beginnen nun die Mühen der Ebene für die Schwellenländer* [14].

Метафора ВНИЗУ – ЦЕ ПОГАНО є ефективним засобом зображення кризових ситуацій в економічному дискурсі. У поєднанні з метафорою руху, що часто використовується для позначення змін [3, с. 170], виникає метафора ЕКОНОМІЧНА КРИЗА – ЦЕ РУХ ДОНИЗУ: *Russlands Wirtschaft kommt nicht aus der Abwärtsspirale* [11]. Уже конвенційною в економічному дискурсі стала метафора спуску (Talfahrt): *Die Zentralbank hatte die Talfahrt noch in der Nacht zuvor... zu stoppen versucht* [20].

Процес знецінення валюти теж метафоризується як рух вниз: *Der Rubel rollt abwärts* [20].

У цьому випадку цікавим є і вибір дієслова руху – ця метафора обіграє ідіому «*Der Rubel rollt*», що означає «заробляти і витрачати багато грошей» [21]. Таким чином, метафора набуває подвійного смислового навантаження, оскільки стосується як процесу інфляції загалом, так і тенденції російських споживачів скуповувати товари через падіння курсу рубля.

За допомогою метафоричного дієслова передається і різкість та критичність ситуації: «*Niemand hat ein*

Interesse daran, dass Russland in eine tiefe Depression stürzt [22]». Або: *Trotz des drohenden Absturzes der russischen Wirtschaft dringt Bundeskanzlerin Angela Merkel (CDU) auf eine Aufrechterhaltung der EU-Sanktionen gegenüber Moskau* [23].

Слід зауважити, що метафори – особливо у високо-абстрактних дискурсах – часто комбінуються, утворюючи складні метафоричні конструкти. Так, наприклад, метафора ВНИЗУ – ЦЕ ПОГАНО, в поєднанні з метафоризацією держави як людини втілюється у метафоричному вислові «ставити на коліна»: *Wer Russland wirtschaftlich in die Knie zwingen wolle, irre gewaltig, wenn er glaube, dass das zu mehr Sicherheit in Europa führen würde* [24].

Іншою дієвою метафорою, що пронизує весь економічний дискурс, є перенесення ЕКОНОМІКА – ЦЕ ЦІЛІСНА СТРУКТУРА. Відповідно, втрата цілісності і стабільності означає настання критичних, кризових ситуацій: *Sollte die ohnehin aktuell schwächelnde russische Wirtschaft weiter einbrechen, hätte das zwar auch negative Konsequenzen für Deutschland* [22]. Така метафора ґрунтується на онтологічній метафорі, що концептуалізує економіку як фізичний об'єкт, що має форму і, разом з тим, здатність ламатися: *Die Konjunktur brach ein, Investoren zogen zuletzt Milliarden Dollar ab* [15].

Сфера-джерело ЗЛАМ породила широку палітру метафоричних виразів. Це і переламний пункт: *Er sieht den Ukraine-Konflikt als Knackpunkt für Russlands Krise* [14], і жорсткіший – колапс: *Auf den ersten Blick scheint ein solcher wirtschaftlicher Kollaps dem Westen durchaus in die Hände zu spielen* [16].

Наслідком такої метафори є концептуалізація антикризових заходів як підтримки чи опори: *Das Abgeordnetenhaus (Duma) stimmte am Freitag einem Gesetzespaket zur Stützung der Geldhäuser in Höhe von bis zu 16,5 Milliarden Dollar zu* [14].

У цьому випадку теж можливий синтез з персоніфікацією фінансових інститутів, так з'являються метафоричні вирази людської підтримки: *Deutsche Institute haben laut der Bank für Internationalen Zahlungsausgleich Russland-Risiken von 20,8 Milliarden Dollar zu schultern* [16].

За схожим принципом відбувається і метафоризація валюти. Для опису російського рубля використовуються більшість вищеописаних метафор. Так, валюта заражається як фізична величина, як контейнер, а також концептуалізується у метафорах руху вниз і зламу. Наприклад, *Die jüngste Zinserhöhung durch die Zentralbank soll die Händler dazu ermuntern, an ihren Rubel festzuhalten* [18]. Валюта позначається як контейнер, а його вартість є його наповненістю. Втрата вартості відповідно позначається як спустошення: *Markt-analysten zufolge trug ein Geheimdeal des angeschlagenen staatlichen Ölgesellschaft Rosneft zur Aushöhlung des Rubel bei* [18].

Багатим є спектр метафоричних виразів для позначення інфляції, що базується на метафорах руху вниз або близькою їй за змістом метафорою зламу, розпаду. Це і занепад: *Der Verfall des russischen Rubels könnte sich zu einer Krise größeren Ausmaßes entwickeln* [14], і розпад: *Nun zerfällt auch noch der Rubel*, і злам: *Um zeitweise 20 Prozent brach die russische Währung ein* [14].

Дискурс російської економічної кризи рясний і на метафорику військової тематики. Складні ситуації традиційно зображуються як силові конфлікти: *Mit seinen Wirtschaftssanktionen wollte der Westen Russland hart treffen* [14]. Проте в цьому випадку є очевидним, що реакція Заходу, що веде економічну боротьбу з Росією, є відповіддю на військовий конфлікт в Україні. Тому військові метафори, хоч лінгвістично і є метафорами, сприймаються буквально як один з методів боротьби в буквальної, неметафоричній війні з агресором: *Auch die ganze Balkan-Region wird unter einem neuen Wirtschaftskrieg leiden* [24]. В економічному контексті Росія та її керівництво також зображається як агресор: *Doch Kreml-Chef Wladimir Putin kämpft um die Zukunft seines Riesenreichs* [25].

Варто звернути увагу і на манеру зображення реакції заходу, яка одночасно і відображає реакцію громадськості на економічну війну, а саме страх, що вона призведе до економічних втрат і в країнах ЄС: *Die mittelständische Wirtschaft fürchtet, dass ein Embargo bei uns vor allem auf Klein- und Mittelbetriebe in den Branchen Maschinen- und Fahrzeugbau, Elektronische Erzeugnisse, Pharma und Nahrungsmittel zurückschlagen würde* [25].

Широко використовується агресивна метафорика для зображення економічного протистояння. *Allerdings hätte Moskau genügend Mittel für einen Gegenschlag*. Або: *Und genau hier könnte das Drohpotenzial liegen – theoretisch zumindest: «Nach rationalen Erwägungen würden sich die Russen stärker selbst schaden, wenn sie uns den Gashahn beginnen abzdrehen, weil sie ... von den Einnahmen daraus abhängig sind* [25]». Як видно з попереднього прикладу, зброєю Росії є її енергоносії: *Und Putin hat bei Auseinandersetzungen mit anderen Ländern bewiesen, dass er willens ist, Energie auch als geopolitische Waffe einzusetzen* [25].

Натомість, основною зброєю Заходу є економічні санкції проти Росії: *Der Ölpreis bricht ein, die Sanktionen des Westens entfalten eine verheerende Wucht* [24].

Відтак метафоризації, що зображають економічні санкції, впроваджені проти Росії Європейським Союзом та США, слід виділити окремо.

Як і багато інших економічних феноменів, штрафні заходи проти Росії представлені у фізичній формі: *Solange halten wir aber an den Sanktionen gegen Russland fest* [26]. Вони можуть бути твердими чи м'якими: *Als Mitglied der Zollunion könnte das Land sogar von harten Sanktionen gegen Russland profitieren – weil dann Geschäfte für den russischen Markt über Kasachstan abgewickelt werden müssten* [22]. Окрім того, їхній небезпечний характер демонструється метафорою гостроти: *Zugleich sprach er sich klar gegen eine Verschärfung der Sanktionen aus* [22]. Приписання санкціям фізичної форми включає також синтез з метафорою вертикальності, що для фізичних конструкцій означає цілісність, збереження (за аналогією метафори ЕКОНОМІКА – ЦЕ ЦІЛІСНА СИСТЕМА). Наприклад, *Der britische Premierminister David Cameron sprach sich auf dem EU-Gipfel ebenso wie Merkel für eine Aufrechterhaltung der Sanktionen aus* [22].

Варто відзначити вербальні метафори, що тематизують впровадження і дію санкцій. Санкції зобра-

жуються як сутності з фізичною формою, що зазвичай несе забарвлення навантаження чи обмеження. Наприклад, санкції можна накласти (навісити): *Am selben Tag, als der Rubel eingebrochen ist, verkündete das Weiße Haus, US-Präsident Obama wolle neue Sanktionen gegen Russland verhängen* [22]. Відповідно, зняття санкцій мало б означати звільнення від їхнього тягара: *Nur dann, wenn die Sanktionen wieder aufgehoben werden..., wird sich die Lage wieder stabilisieren können* [22]. Розглядаючи санкції як обмеження, зменшення їх дії позначається метафорою послаблення: *Nach den jüngsten positiven Entwicklungen in der Ukraine-Krise hat die Regierung in Kiew den Westen gebeten, Sanktionen gegen Russland nicht frühzeitig wieder zu lockern* [14].

Саме в метафорі обмеженості доступу та втрати контакту відображаються особливості цієї політично спричиненої кризи. При цьому слід зауважити, що втрата контакту відбувається – і, відповідно, відображається у метафориці – на двох рівнях.

По-перше, це рівень санкцій, що передбачають обмеження кредитування Росії на Західному ринку: *Firmen und Banken habenzum Schuldenmarkt im Westen keinen Zugang mehr* [17]. Таким чином, Росія втратила доступ до західних ринків капіталу: *Die Konzerne sind wegen der Sanktionen von westlichen Geldquellen abgeschnitten* [17].

Хоч такі обмеження розповсюджуються не виключно на всі російські фірми, а лише на великі державні підприємства, проте й приватні фірми, чие становище через економічну кризу втратило стабільність і передбачуваність, позбулись віри західних кредитних інституцій у свою платоспроможність, а відтак, і можливості фінансування: *Zudem wären Vertrauensverluste in den weltweiten Kreditmärkten möglich, die sich möglicherweise zu einer «Kreditkrise» auswachsen können* [17].

Саме втрата довіри є іншим наслідком економічної ситуації. Ця метафора є визначальною для ситуації та дискурсу. Так, втрата довіри спостерігається на внутрішньо-економічному рівні: *Innerhalb weniger Stunden haben Regierung und Zentralbank so viel Vertrauen verspielt, dass manche einen wirtschaftlichen Kollaps Russlands nur noch für eine Frage der Zeit halten* [17]; на зовнішньо-економічному: *Dies wiederum dürfte*

zusätzlich zu den verringerten Öleinnahmen die finanzielle Position Russlands und das ihm entgegengebrachte Auslandsvertrauen schwächen [17]; на загальному геополітичному: *Russland zahle jetzt den Preis für den Vertrauensverlust wegen der Ukraine-Krise* [23].

Як бачимо, метафора є звичною технікою зображення подій і процесів у дискурсі економічної кризи. Широко використовуються і онтологічні, і орієнтаційні, і структурні метафори. Онтологічні та орієнтаційні метафори здебільшого репрезентують базові, загальні економічні явища. Концептуалізація економічних та політичних явищ та структур як фізичних об'єктів та їх персоніфікація лежать в основі складніших метафор, уможливаючи різноманітність метафоричних мовних виразів. З поєднання простіших мисленевих конструктивів утворюються в першу чергу метафори, що описують загальні процеси. Так, наприклад, для опису негативних економічних тенденцій застосовуються метафоризації руху донизу, а стабільність чи нестабільність економічної ситуації замальовуються через концепти цілісної структури чи зламу структури відповідно. Проте ці метафори представлені і часто використовуються і в інших дискурсах, окреслюючи негативні тенденції чи стабільність у багатьох інших сферах.

Проте дослідження виявило й характерні саме для цього дискурсу метафори. Зокрема, широко вживається мілітарна метафорика. Хоч військові вирази використовуються й в інших галузях, їхньою особливістю в такому випадку є розмита межа між метафоричністю та буквальністю, адже економічні й військові процеси тут тісно пов'язані.

Конститутивними для дискурсу економічної кризи в Росії є метафора втрати контакту. Він проявляється як на економічному та фінансовому рівнях – обмеження контакту російських та західних фінансових інститутів, так і на «гео-психологічному» – як втрата довіри та політичної кооперації.

Отже, дослідження метафорики тематично вузького дискурсу виявляється плідним та інформативним, оскільки показує як специфічні метафори, так і специфічні використання традиційних метафор. Тому перспективним видається і подальший аналіз в цьому напрямі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Boers F. A few metaphorical models in (western) economic discourse / F. Boers, M. Demecheleer // Current Issues in Linguistic Theory / eds. W.-A. Liebert, G. Redeker, L. R. Waugh. – Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 1997. – P. 115.
2. Charteris-Black J. A comparative study of metaphor in spanish and english financial reporting / J. Charteris-Black, T. Ennis // English for Specific Purposes. – 2001. – Vol. 20, No. 3. – P. 249–266.
3. Goatly A. Washing the brain: metaphor and hidden ideology / A. Goatly. – John Benjamins Publishing, 2007. – 464 p.
4. Johnson M. The body in the mind: the bodily basis of meaning, imagination, and reason / M. Johnson. – University of Chicago Press, 2013. – 272 p.
5. Lakoff G. et al. Metaphors we live by / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980.
6. Lakoff G. et al. Metaphors we live by / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980.
7. Santana E. Metaphors are embodied, and so are their literal counterparts / E. Santana, M. de Vega // Frontiers in Psychology. – 2011. – Vol. 2.
8. White M. Metaphor and economics: the case of growth / M. White // English for Specific Purposes. – 2003. – Vol. 22, No. 2. – P. 131–151.
9. White M. Turbulence and turmoil in the market or the language of a financial crisis / M. White. M. White. – 2004. – P. 71–86.
10. Herrera-Soler H. Metaphor and mills: figurative language in business and economics / eds. H. Herrera-Soler, M. White. – Berlin ; Boston : Mouton de Gruyter, 2012. – 337 p.

11. Güler C. Rubelkrise die deutschen hauen aus russland ab / C. Güler. – 2015.
12. Monsalves M. X. Money talks : metaphors in economic discourse / M. X. Monsalves. – 2005.
13. <http://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/unternehmen/gasprom-tochter-neft-bekommt-wohl-milliardenhilfen-13467346.html>.
14. <http://www.handelsblatt.com/politik/konjunktur/nachrichten/drohender-russland-absturz-oekonom-warnt-vor-neuer-schwellenlaender-krise/11145572.html>.
15. <http://www.handelsblatt.com/finanzen/anlagestrategie/fonds-etf/msci-droht-moskau-russland-koennte-aus-schwellenlaender-index-fliegen/11135150.html>.
16. <http://www.handelsblatt.com/politik/international/sanktionen-des-westens-warum-wir-die-russland-krise-fuerchten-muessen/11132010.html>.
17. <http://www.handelsblatt.com/politik/konjunktur/geldpolitik/rubel-krise-russische-zentralbank-muss-erstes-institut-retten/11152728.html>.
18. <http://www.handelsblatt.com/unternehmen/banken-versicherungen/russland-banken-brauchen-weitere-milliardenspritzen/11275574.html>.
19. <http://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/wirtschaftspolitik/russland-greift-auf-notreserven-zurueck-13454286.html>.
20. <http://www.handelsblatt.com/finanzen/maerkte/devisen-rohstoffe/trotz-stuetzverkaeuften-durch-firmen-russischer-ministerpraesident-erwartet-rezession/11156984.html>.
21. <http://www.duden.de/rechtschreibung/Rubel>.
22. <http://www.handelsblatt.com/politik/international/sanktionen-gegen-russland-bundesregierung-sorgt-sich-um-russische-wirtschaft/11132326.html>.
23. <http://www.handelsblatt.com/politik/deutschland/russland-sanktionen-steinmeier-appelliert-an-vernunft-merkel-gibt-sich-hart/11144952.html>.
24. <http://www.sueddeutsche.de/news/politik/konflikte-steinmeier-russland-nicht-mit-sanktionen-in-die-knie-zwingen-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-141219-99-07022>
25. <http://www.handelsblatt.com/politik/deutschland/wirtschaftskrise-deutsche-aussenpolitiker-bieten-russland-hilfe-an/11133164.html>.
26. <http://www.handelsblatt.com/politik/international/medien-schaeuble-haelt-an-sanktionen-gegen-russland-fest/11160038.html>.

Мыхаськв О. В., Львовский национальный университет им. И. Франка, Львов, Украина

МЕТАФОРИЧЕСКОЕ ИЗОБРАЖЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА В РОССИИ В НЕМЕЦКОМ ГАЗЕТНОМ ДИСКУРСЕ

В статье рассмотрено метафорическое оформление дискурса экономического кризиса в России в 2014–2015 годах. Экономический дискурс, наряду с политическим, играет определяющую роль не только в формировании экономической идеологии, но и в функционировании самой экономики. Учитывая это, понимание процессов создания экономического дискурса является ключевым для понимания экономических и связанных с ними политических процессов. Одним из важнейших аспектов познания дискурса является изучение метафоры, ведь при посредничестве метафоры можно судить о присущих дискурсу идеях, убеждениях и даже идеологиях.

*Материалом для данного исследования стали статьи онлайн-изданий газет *DasHandelsblatt*, *Süddeutsche Zeitung* и *FAZ*, которые касались экономической ситуации в России в конце 2014 – начале 2015 лет. Особенностью именно этого экономического кризиса является тот факт, что он развился не только под влиянием экономических факторов, а был в значительной степени вызван политическими обстоятельствами. Эта особенность отражается и в метафорическом оформлении дискурса.*

На основе немецкоязычной прессы раскрыты основные метафорические модели, изображающие процессы экономического кризиса и связанные с ними политические условия, прослежено концептуализацию важных экономических явлений. Определена роль онтологических, ориентационных и структурных метафор, а также проанализированы возможности комбинирования различных метафор для образования сложных метафорических моделей. Кроме того, исследовано влияние политических факторов на метафоризацию дискурса и механизмы отображения особых политических условий в метафорах экономического дискурса.

Ключевые слова: когнитивная теория метафоры; сфера-источник; сфера-цель; перенос; дискурс; экономический кризис.

Mykhaskiv O., Lviv National Ivan Franko University, Lviv, Ukraine

METAPHORICAL REPRESENTATION OF THE ECONOMIC CRISIS IN THE GERMAN NEWSPAPER DISCOURSE

This paper explores the metaphorical design of the discourse of the economic crisis in Russia in 2014–2015. Economic discourse, along with political discourse, plays a decisive role not only in shaping the economic ideology, but also in the functioning of the economy itself. With this in mind, understanding the creation of economic discourse is the key to understanding economics and politics behind it. One of the most important aspects of discourse understanding is the study of metaphors as mediators of discourse ideas, beliefs, and even ideologies.

The material for this study built the articles of online newspapers Das Handelsblatt, Süddeutsche Zeitung and FAZ, which were related to the economic situation in Russia in late 2014 – early 2015. The specialty of this particular economic crisis is the fact that it has developed not only under the influence of economic factors, but was largely caused by political circumstances. This feature is reflected in the metaphorical representation of the discourse.

Based on the German press, this analysis covers main metaphorical models and traces the conceptualizations of important economic phenomena. It considers the role of ontological, orientational, and structural metaphors and analyzes the possibility of combining different metaphors in order to form complex metaphorical models.

In addition, it investigates the influence of political factors on the metaphorization of discourse and displays mechanisms by which specific political conditions are represented in the metaphors of economic discourse.

Keywords: *cognitive theory of metaphor; source domain; target domain; projection; discourse; economic crisis.*

© Михаськів О. В., 2015

Дата надходження статті до редколегії 20.03.2015